

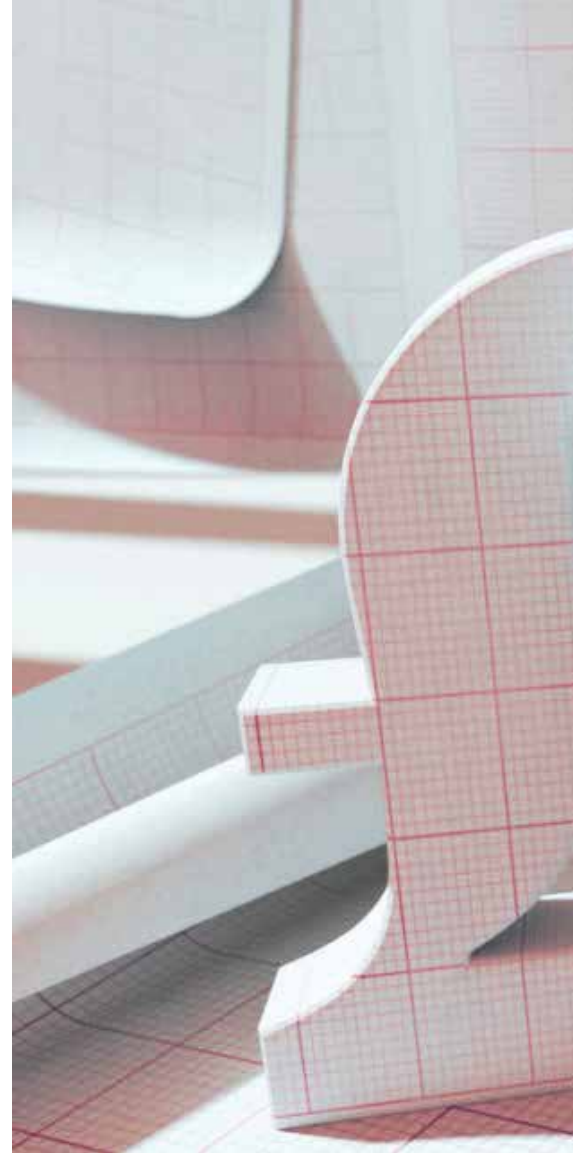
آشنایی با ویژگی‌ها و مختصات فعالیت صرافی

به معنای داد و ستد انواع مختلف پول است. پیدایش آن به عنوان یک حرفه را می‌توان ناشی از نیاز مردم به تعیین و صحت وزن و عیار مسکوکات گوناگونی دانست که در قرون پیشین رواج داشتند زیرا ناآگاهی از وزن و عیار صحیح آنها می‌توانست زیان بار باشد. صرافی ریشه

حسابداری فعالیتی به سامان و مشابه در همه صنایع و خدمات به شمار می‌رود. اما مختصات و ویژگی‌های آن در خدمات و صنایع مختلف، متفاوت است. صرافی در زبان انگلیسی «bureau de change» و به انگلیسی آمریکایی «currency exchange» نامیده می‌شود که در لغت

فرشته محمدی

طلا و نقره می‌پردازند و انجام سایر معاملات ارزی برای این نوع صرافی‌ها، ممنون و غیرقانونی بود.

■ **صرافی نوع دوم:** این گونه صرافی‌ها علاوه بر فعالیت‌های فوق، عملیات نقل و انتقال ارز در قالب حواله‌جات ارزی از طریق بانک‌ها و مؤسسات مالی-اعتباری مجازی را نیز انجام می‌دادند. این صرافی‌ها همچنین خدمات برون‌مرزی را از طریق کارگزاران مجاز خارج از کشور، ارائه می‌دادند.

براساس آخرین دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها مصوب سال ۱۴۰۰ "صرافی شرکتی است که با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و موضوع فعالیت آن انجام عملیات صرافی است که انجام هر یک از فعالیت‌های خرید و فروش ارز، عملیات مربوط به حواله‌های ارزی از طریق مؤسسات اعتباری و ارائه خدمات ارزی برون‌مرزی از طریق کارگزاران در چهارچوب قوانین و مقررات ارز را بر عهده دارد." در همین

دستورالعمل در تعریف کارگزار تصریح شده که کارگزار یعنی: صرافی دارای مجوز از بانک مرکزی و یا اشخاص خارج از کشور که به واسطه انعقاد قرارداد با صرافی دارای مجوز از بانک مرکزی، نسبت به خدمات ارزی برون‌مرزی در خارج از کشور مطابق با ترتیبات تعیین‌شده در قرارداد و در چهارچوب قوانین و مقررات اقدام می‌کند. بر اساس همین دستورالعمل خدمات ارزی برون‌مرزی شامل پرداخت وجه توسط مشتری به صرافی در داخل کشور و دریافت معادل ارزی آن از کارگزار در خارج از کشور، به صورت وجه نقد و یا واریز به حساب بانکی وی یا شخص ثالث؛ یا پرداخت ارز توسط مشتری به کارگزار در خارج از کشور و دریافت معادل آن از صرافی در داخل کشور، به صورت

وجه نقد یا واریز به حساب بانکی وی یا شخص ثالث؛ تعریف و تبیین شده است. باید یادآور شد افزایش سرمایه در صرافی‌ها صرفاً از طریق واریز نقدی به پول رایج کشور به حساب صرافی و یا از محل سودانباشته پس از کسر مانده بدهکار حساب جاری شرکا «برای صرافی تضامنی» مبتنی بر صورت‌های مالی حسابرسی شده، امکان‌پذیر است.

از دیگر نکات حائز اهمیت در صرافی‌ها این است که خرید و فروش ارز توسط صرافی صرفاً باید بر مبنای نرخ اعلامی در محل صرافی یا تارنمای آن انجام شود. علاوه بر این دریافت و نگهداری وجوه ارزی و ریالی به صورت امانی، انجام عملیات بانکی از جمله اخذ سپرده یا اعطای تسهیلات توسط صرافی ممنوع است. اما در مورد صرافی‌های وابسته به مؤسسات اعتباری، نگهداری وجوه ارزی به صورت امانی در خارج از کشور به منظور انجام نقل و انتقالات ارزی از شمول این ماده مستثنی است.

باید تأکید داشت که انجام معاملاتی که مبادله ارز، مسکوک فلزات گران‌بهای ضرب‌شده توسط بانک مرکزی و ریال به روز یا روزهای آینده موقوف شده و منجر به تحویل ارز، ریال یا مسکوک نشده و صرفاً تفاوت قیمت تسویه می‌شود، توسط صرافی ممنوع بوده، اما هرگونه معاملات آتی و سلف ارز، آتی و سلف سکه طلا توسط صرافی فقط بر اساس ضوابط مصوب و ابلاغی بانک مرکزی مجاز خواهد بود.

در صنعت صرافی انواع ارز کالا محسوب شده لذا شرکت‌های صرافی باید هم چون سایر فروشنده‌های کالا و خدمات، با استفاده از سیستم بهایابی، بهای تمام‌شده کالاهایی خود را «انواع ارز» تعیین کنند تا بتوانند با افزودن درصدی

بانکداری مدرن امروزی است. در واقع با استفاده از پول کاغذی در قرن هفدهم و ایجاد بانکداری مدرن و نرخ تبدیل شناور بین پول‌های مختلف بازارهایی مانند فورکس شکل گرفت.

اگرچه بر اساس دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر نحوه کار صرافی‌ها، تقسیم‌بندی صرافی‌ها به دو نوع اول و دوم وجود ندارد و همه صرافی‌ها بر حسب توان و ظرفیت خود، می‌توانند عملیات مربوط به حواله‌های ارزی و خرید و فروش ارز را انجام دهند اما قبلاً مجوز صرافی‌ها به دو نوع زیر تقسیم می‌شدند:

■ **صرافی نوع اول:** این نوع صرافی، صرفاً به خرید و فروش نقدی ارز و

به آن که (سود)، اقدام به فروش آنها کنند. به همین علت واحد حسابداری صرافی‌ها باید همیشه به اطلاعات کامل و روزآمد نرخ برابری ارزها در مقابل پول رایج کشور دسترسی داشته باشد. برخی صرافی‌ها در جوار خرید و فروش ارز به کار خرید و فروش سکه طلا نیز می‌پردازند. صرافی‌هایی که در بازارهای بین‌المللی فعال هستند از طریق بازارفارکس به نرخ‌های بین‌المللی انواع ارزها دسترسی دارند در صرافی واژه هزینه اسکناس

خرید و فروش به معنی نرخ اسکناس در حسابداری یا همان نرخ روز اسکناس است. بدین معنی که صراف موظف است تا بر اساس قیمت روز ارز، آن را خرید و فروش کند. به موجب دستورالعمل بانک مرکزی همه صرافی‌ها مکلف هستند اطلاعات خرید و فروش‌های بیش از ۳۰۰ دلار را در سیستم سنا و از طریق صدور فاکتور مهور به مهر صرافی ثبت کنند. باید یادآور شد که براساس مصوبات بانک مرکزی هر گونه معامله خارج از سیستم بانکی و صرافی‌های مجاز را مصداق قاچاق محسوب کرده است. بر مبنای اطلاعیه بانک مرکزی در صورت مشاهده خریدوفروش ارز در بازار آزاد ارز نهادهای ذی‌صلاح براساس بند «خ ماده ۲» قانون مبارزه با قاچاق برخورد خواهند کرد. این ماده قانونی در زمینه مبارزه با قاچاق ارز و کالا به بیان مصادیق قاچاق در کشور می‌پردازد. براساس بند «خ» این ماده قانونی هرگونه جابه‌جایی و معامله ارز در کشور در صورتی که مغایر دستورالعمل‌های بانک مرکزی و ضوابط تعیین‌شده از سوی دولت باشد مصداق قاچاق ارز برشمرده خواهد شد. در ایران چند سالی است که مبادلات ارزی از طریق سامانه خاصی به نام سامانه نیما انجام می‌شود. سامانه نیما نام مختصر عبارت «نظام یکپارچه معاملات ارزی» است که با تسهیل فرایند خرید و فروش ارز در فضای امن، به ساماندهی این بازار می‌پردازد. سامانه نیما در واقع یک نوع سامانه آنلاین برای مباله و تأمین ارز است. افرادی که تمایل به خرید ارز دارند باید در سامانه نیما درخواست خود را ثبت کنند و سپس پس از تأیید درخواست آنها فروشندگان ارز در صورت تمایل می‌توانند به درخواست آنها پاسخ دهند. سفارش شما برای خرید ارز از سامانه نیما، ابتدا با نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی

ایران و وزارت صمت و همچنین هماهنگی این دو سامانه ثبت می‌شود و توسط فروشندگان ارز قابل مشاهده خواهد بود و در نهایت از میان پیشنهادات صرافی‌ها و یا فروشندگان ارز می‌توانند گزینه مناسب را انتخاب کنند. این روند بدین معنی است که واردات قانونی تنها با نظارت و تأیید بانک مرکزی در خصوص جنبه ارزی آن در این سامانه صورت می‌گیرد. از دیگر سامانه‌های ارزی کشور سامانه سنا است. سامانه سنا در گاهی است که صرافی‌ها باید معاملات روزانه ارزی خود را در آن ثبت کنند. صرافان موظفند کلیه معاملات ارزی خود را در سنا یا سامانه نظارت ارزی به ثبت برسانند و در صورت تخلف یا امتناع از ثبت معاملات، بانک مرکزی با آنها برخورد می‌کند. از مزایای سیستم سنا می‌توان به خرید و فروش آنلاین ارز، حسابداری، خزانه، دسترسی آنلاین به حساب‌های بانکی و امکان دریافت قیمت نهایی قطعات مختلف این نرم‌افزار اشاره کرد. صرافی با فعال‌سازی تمامی قسمت‌های سامانه نظارت ارز، علاوه بر اخذ قیمت نهایی و تعیین سود و زیان تراکنش خود، می‌تواند به بانکی که در آن حساب دارد متصل شود و اقدام به برداشت و واریز نیز کند.

معاملات رمزارزها «ارز دیجیتال»

با ظهور رمز ارزها یکی از معاملات گسترده صرافی‌ها خرید و فروش و معاملات رمزارزها است. بهای رمزارزها همچون سایر کالاها و خدمات تابع عرضه و تقاضای آنها است. امروزه کارشناسان و مشاوران برجسته بازارهای رمز ارز و ارزهای واقعی با استفاده از مدل‌های ریاضی پیچیده قیمت آتی «کوتاه مدت- بلندمدت» آن‌ها را تعیین و با سفته‌بازی در بازار ارز به سودهای هنگفت دست می‌یابد. اگرچه فعالیت صرافی ذاتاً

قرار داد. صرافی‌های ارز دیجیتال متمرکز زیر نظر نهادها یا ارگان‌هایی خاص فعالیت می‌کنند. ۹۰ درصد از معاملات بازار کریپتوکارنسی در صرافی‌های متمرکز انجام می‌شود. از جمله این صرافی‌ها می‌توان به صرافی‌های معروفی مثل کوین‌بیس، بایننس، کراکن و... اشاره کرد. در این نوع صرافی ارز دیجیتال حتی دارایی سرمایه‌گذاران و معامله‌گرها هم زیر نظر صرافی است و در کیف پول آن نگهداری می‌شود.

صرافی عملیات مشتقه «Futures و Options»

براساس مقررات بانک مرکزی اقدام به فعالیت قراردادهای آتی و اختیار تحت شرایطی مجاز اعلام شده است. لذا برخی از صرافی‌های رمز ارزها، امکان انجام معامله قراردادهای آتی «Futures» و اختیار «Options» را برای کاربران فراهم می‌کنند. معاملات رمز ارزها در این صرافی‌ها با سایر صرافی‌های ارز دیجیتال متفاوت است. فرایند انجام معاملات در این صرافی‌ها تفاوت چندانی با صرافی‌های معمولی ندارد اما چیزی که ماهیت آنها را نسبت به سایرین متمایز می‌کند، امکان دریافت اهرم توسط کاربران است. در واقع این صرافی‌ها مقداری پول مجازی به کاربران قرض می‌دهند که به آن اهرم می‌گویند و کاربران با انواع اهرم‌ها می‌توانند تا چند برابر سرمایه‌ای که دارند در بازار کریپتوکارنسی معامله انجام دهند.

حواله ارزی چیست؟

این مورد نیز در بحث حسابداری صرافی‌ها دارای اهمیت بالایی است. حواله در واقع نوع پرداخت را به یک بانک یا مؤسسه بیان می‌دارد. این بانک یا مؤسسه در خارج از کشور واقع شده و

معامله‌گری و دلالتی در قالب کمیسیون «کارمزد» است اما برخی صرافی‌ها خود از بازیگران اصلی بازارهای ارز به‌شمار می‌روند. بر خلاف روش ثبت‌نام در بازار بورس که برای انجام معاملات بورسی باید به صورت حضوری در یک کارگزاری ثبت‌نام کنید تا بتوانید معامله کنید، در بازار ارز دیجیتال نیازی به مراجعه حضوری برای ثبت‌نام در کارگزاری‌ها و صرافی‌ها نیست؛ چرا که رمز ارزها پول‌هایی دیجیتالی هستند و برای معامله آنها حتماً نیازی به مراجعه حضوری ندارید. صرافی‌های ارزهای دیجیتالی یا خود معامله‌کننده هستند یا به عنوان واسطه معامله‌گرها حق کمیسیون دریافت می‌کنند. در روش اول شما ارزهای دیجیتال را مستقیماً با خود صرافی معامله می‌کنید اما در روش دوم صرافی بستری را مهیا می‌کند تا قیمت‌های پیشنهادی برای خرید یا فروش رمز ارزها را مشاهده کنید و در صورت تمایل بر اساس خط مشی‌های مشخص، رمز ارزهایتان را با دیگران معامله کنید. صرافی‌هایی که به صورت جهانی مشغول به فعالیت هستند اغلب در مقابل دریافت حق کمیسیون، واسطه بین معامله‌گرها می‌شوند اما در بسیاری صرافی‌های نیز معامله‌گرها باید با خود اکسچنج معامله کنند.

کارکرد عملیات صرافی ارز دیجیتال:

در این نوع معاملات شرکت‌های صرافی «کارگزاران ارزی» برای هر یک از مشتریان یک کیف پول اینترنتی «Wallet» بوجود می‌آورند و مشتریان می‌توانند خود نیز راساً به مبادلات ارزی بپردازند. در حالت کلی صرافی‌های ارز دیجیتال را در دو دسته متمرکز و غیرمتمرکز تقسیم می‌کنند. اما صرافی‌ها را می‌توان بر اساس ویژگی‌ها و مشخصات مختلفی که دارند هم در دسته‌بندی‌های متفاوتی

با توجه به نیاز مشتری اقدام به انتقال ارز می‌کند. پس می‌توان بیان داشت که به انتقال پول در بانک‌های خارجی، حواله ارزی گفته می‌شود.

کارمزد صرافی - صرافی‌ها برای انجام امور مبادلات ارزی و نقل و انتقالات مربوطه، هزینه‌ای در نظر گرفته که عموماً معادل سود این نقل و انتقال است که به آن کارمزد اطلاق می‌شود. البته باید یادآور شد با توجه به نوع معامله مبلغ کارمزد می‌تواند متفاوت باشد.

می‌شود. بر مبنای این پیش فرض که موجودی‌های ارزی در مؤسسات صرافی بیش از آنچه که ماهیت موجودی نقد داشته باشند، به موجودی کالا نزدیکترند، بنابراین معاوضه ارزهای مختلف با یکدیگر بدون رد و بدل کردن وجه نقد (ریال) در اینگونه معاوضه‌ها به ویژه در شرایطی که معاوضه برای تسهیل عملیات شرکت در طول سال انجام می‌گیرد نیازی به اندازه‌گیری سود ندارد و ملاک ثبت ارزهای تحصیل شده ارزش دفتری ارزهای از دست رفته است.

قانون و مقررات مالیاتی و بیمه‌ای حاکم بر عملیات صرافی‌ها:

چگونگی مالیات عملکرد شرکت‌های صرافی وفق ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم است بدین معنی که سود یا درآمد مشمول مالیات این مؤسسات با نرخ ۲۵ درصد مشمول مالیات واقع خواهد شد اما در مورد مالیات ارزش افزوده باید تأکید کرد که بر اساس قانون دائمی مالیات ارزش افزوده و مقررات ابلاغی معاملات خرید و فروش ارز در صرافی‌ها صرفاً تفاوت نرخ فروش با نرخ خرید ارز مشمول مالیات ارزش افزوده واقع خواهد شد.

مقررات تأمین اجتماعی حاکم بر فعالیت شرکت‌های صرافی مشابه سایر شرکت‌ها بوده و توصیه می‌شود واحدهای مالی-اداری این شرکت‌ها علاوه بر توجه خاص به مفاد و مقررات موضوعه مواد «۳۸» و «۴۷» سازمان تأمین اجتماعی، بخشنامه شماره ۱۰۰-۹۹-۱۲۱۰۱ مورخ ۱۲-۲۰-۱۳۹۹ را به دقت مطالعه کنند.

فرشته محمدی: عضو انجمن حسابداران
خبیره ایران

را در برمی‌گیرد و تفاوت تسعیر نیز عبارت است از تفاوت ناشی از تسعیر میزان معینی از یک واحد پول به واحد پول دیگر با نرخ‌های متفاوت. بر این اساس در شرکت‌های صرافی ثبت تبدیل موجودی ارزی به نوع دیگری از ارزهای رایج به منظور تسهیل عملیات شرکت در طول سال مالی بدین قرار خواهد بود که در این گونه مؤسسات، موجودی‌های ارزی جزء موجودی نقد محسوب و طبقه‌بندی نمی‌شود زیرا وسیله مبادله نیست بلکه خود، مورد معامله قرار می‌گیرد، علاوه بر این در مؤسسات صرافی موجودی‌های ارزی اگر چه موجودی نقد تلقی نمی‌شود اما به دلیل نقدینگی بالا و نبود ابهام عمده در اندازه‌گیری ارزش آنها، این گونه ارقام در تاریخ ترازنامه بر اساس ارزش روز و جاری اندازه‌گیری و بلافاصله پس از موجودی نقد طبقه‌بندی و گزارش

عملیات تسعیر ارز

تسعیر ارز در حسابداری صرافی به معنی تبدیل پول یک کشور به پول کشور دیگر است. در صرافی‌ها از روش تسعیر ارز برای بررسی تغییرات ارز استفاده می‌شود. امروزه بسیاری از صرافی‌ها از روش فوق استفاده می‌کنند اما بر طبق قوانین و مقررات بانک مرکزی، مبالغ حساب‌های شرکت می‌بایست بر اساس ریال ثبت شود. اما براساس تعاریف مندرج در استاندارد شماره «۱۶» حسابداری، تسعیر فرایندی است که از طریق آن، اطلاعات مالی مبتنی بر ارز، برحسب واحد پول گزارشگری بیان شود. واژه تسعیر، گزارش معاملات منفرد ارزی بر حسب واحد پول گزارشگری و همچنین برگردان یک مجموعه کامل صورت‌های مالی تهیه شده بر حسب ارز به واحد پول گزارشگری